

Sygnatura akt IV U 700/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 kwietnia 2016r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym

Przewodniczący: **SSO Bożena Czarnota**

Protokolant: st. sekr. sądowy Łukasz Szramke

po rozpoznaniu w dniu 20 kwietnia 2016r. w Elblągu

na rozprawie sprawy

z odwołania Przedsiębiorstwa (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w D.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 27/03/2015r. nr (...)

z udziałem K. K. (1)

o podstawę wymiaru składki i jej wysokość

zmienia zaskarżoną decyzję i stwierdza, że K. K. (1) w okresie od dnia 2 maja 2011r do dnia 16 maja 2011r nie podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu) z tytułu wykonywania umowy zlecenia u płatnika składek Przedsiębiorstwo (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w D..

Sygn. akt IVU 700/15

UZASADNIENIE

Płatnik składek Przedsiębiorstwo (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w D. odwołał się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w (...).03.2015r. nr (...), stwierdzającej, że Pan K. K. (1) w okresie od 02 maja 2011r. do 16 maja 2011r. podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym emerytalnemu rentowym i wypadkowemu z tytułu wykonywania umowy zlecenia u płatnika składek Przedsiębiorstwo (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w D..

W uzasadnieniu odwołania płatnik składek wskazywał, że zawarł z K. K. (1) dwie umowy o dzieło, przedmiotem każdej z umów było pomalowanie hali na (...) (...) i z tytułu zawartych umów zostało wypłacone wynagrodzenie. W ocenie skarżącego wszystkie czynności do których wykonywania był zobowiązany K. K. (1) w ramach zawieranych umów o dzieło mieszczą w sobie cechy umowy o dzieło. W ocenie skarżącego nie stoi na przeszkodzie uznania spornych umów za umowy o dzieło, że w umowach tych przewidziano nadzór nad wykonaniem ze strony przedstawicieli zamawiającego (płatnika składek) jak również fakt wykonywania dzieła z materiałów i przy pomocy narzędzi należących do zamawiającego, ponieważ te cechy są cechami wtórnymi zarówno dla umów o dzieło i umów zlecenia, i akurat dla tych cech nie można dokonać odróżnienia z jakim rodzajem umowy ma się do czynienia. Nadto skarżący wskazał, że w pracach wykonanych przez K. K. (1) na rzecz zamawiającego możliwa do uchwycenia była zarówno ich postrzegalność jak również istota rezultatu osiągniętego przez wykonawcę. Jednocześnie płatnik wskazał, że nadzór nad wykonaniem

pracy przez osobę upoważnioną związany był przede wszystkim z zaznaczonym w umowie efektem finalnym. Nie były kontrolowane wszystkie czynności składające się na określony rezultat, albowiem wykonawca dzieła wykonywał prace w czasie nieunormowanym. Przeszkody do uznania zawartych umów o dzieło nie stanowi podniesiona przez ZUS okoliczność, że wykonawcy umów uważali, że nie odpowiadają za wynik swojej pracy. Jednocześnie strona skarżąca przywołała szereg orzeczeń Sądu Najwyższego.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie, wskazując że płatnik składek zawierał z zainteresowanym umowy nazwane umowami o dzieło, w których było: wymiana zaworów wodnych, plombowanie liczników wodnych w mieszkaniach gminnych, wykonywanie przyłączy wodociągowych do mieszkania, wymiana instalacji kanalizacji, wymiana instalacji wodnej, naprawa instalacji wodno kanalizacyjnej, przeczyszczenie kanalizacji z pionu głównego w budynkach gminnych administrowanych przez (...) Sp. z o.o., usuwanie awarii wodnej w budynkach gminnych, regulacja i odpowietrzanie CO w budynkach administrowanych przez (...). W ocenie Zakładu czynności wymienione w kontrolowanych umowach nie wypełniały treści umowy o dzieło i były realizowane w ramach starannego działania. Zawierane umowy posiadały wyraźne cechy umów o świadczenie usług. Na podstawie danych zaewidencjonowanych w systemie informatycznym ZUS ustalono, że zainteresowany w okresie wykonywania umów nazwanych umowami o dzieło nie posiadał innego tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Jednocześnie organ wskazywał, że zainteresowany przesłuchany w trakcie kontroli zeznał, że w okresach kiedy wykonywał umowę o dzieło świadczył pracę od 8 do 15, narzędzia i materiały do wykonania dzieła dostarczyła mu spółka, nie ponosił odpowiedzialności za błędy i wady w wykonaniu, rachunki za wykonanie dzieła wystawiała spółka i w kasie spółki pobierał wynagrodzenie do ręki po wykonaniu prac określonych umową.

K. K. (1) nie zajął stanowiska w przedmiocie odwołania płatnika składek.

Sąd ustalił, co następuje:

Przedsiębiorstwo (...) sp. z o.o. w D. zajmuje się produkcją i dystrybucją wody, przesyłem i oczyszczaniem ścieków, gospodarką mieszkaniową- budynkami gminnymi i wspólnotowymi, wywozem nieczystości stałych i płynnych, całorocznym oczyszczaniem miasta, w tym zimowym oraz zarządzaniem cmentarzem komunalnych (niekwestionowane).

Spółka na swoich stronach internetowych ogłosiła, że poszukuje osoby do wykonania do pomalowania Hali (...) (...). Zgłosił się K. K. (1), który nie był pracownikiem spółki. Płatnik składek (...) sp. z o.o. w D. zawarł z K. K. (1) dwie umowy zwane umowami o dzieło. Przedmiotem pierwszej było pomalowanie hali na (...) (...) w D., przedmiotem drugiej było pomalowanie hali na (...) (...), druga warstwa. Umowy określały termin do wykonania dzieła i wysokość wynagrodzenia odpowiednio w kwotach 2.340 złotych i 1.740 złotych. K. K. (1) otrzymał ze Spółki specjalną farbę do malowania, natomiast sam zaopatrzył się w drabinę i narzędzia potrzebne do wykonania dzieła.

Poza sporem było, że prace określone w umowach zostały wykonane i zostało wypłacone wynagrodzenie w łącznej wysokości 4.080 zł. Niekwestionowanym było, że płatnik składek nie zgłosił K. K. (1) do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych w okresie od 02 maja 2011r. do 16 maja 2011r. oraz nie zadeklarował składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne od przychodu osiągniętego z tytułu wykonywania umów nazwanych umowami o dzieło.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. w okresie od 29 października 2014r. do 28 listopada 2014r. przeprowadził kontrolę płatnika składek (...) sp. z o.o. w D.. Kontrolą objęto okres od 01.01.2011r. do 31.12.2013r. W wyniku kontroli organ ustalił, że płatnik składek zawarł z K. K. (1) umowy o dzieło na okresy od 02.05.2011 do 11.05.2011 i od 12.05.2011 do 16.05.2011r., których przedmiotem było pomalowanie hali na stacji uzdatniania wody. W ocenie organu czynności, do których był zobowiązany K. K. (1) w ramach umów o dzieło posiadają wyraźne cechy umów o świadczenie usług, czyli umów starannego działania i są typowe dla umów zlecenia.

W konsekwencji ustaleń czynności kontrolnych organ wydał zaskarżoną decyzję (dowód: akta ZUS).

Sąd zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności wskazać należy, że wbrew twierdzeniom zawartym w odpowiedzi na odwołanie w toku kontroli płatnika składek K. K. (1) nie został przesłuchany przed organem rentowym. Natomiast odpowiedź ZUS na odwołanie zawiera odniesienie do wszystkich umów o dzieło, które były przedmiotem kontroli organu, a których stroną nie był nigdy K. K. (1). Z akt kontroli wynika, że z K. K. (1) zostały zawarte jedynie dwie umowy na pomalowanie hali na (...) (...). K. K. (1) w przedmiotowej sprawie przysługiwał status strony, a ponieważ wezwany zarówno on jak i prezes zarządu spółki celem przesłuchania w trybie art. 303-304 k.p.c. nie stawili się na rozprawie, Sąd pominął dowód z ich zeznań, dokonując oceny materiału w oparciu o akta kontroli ZUS i tam zawartych umów zlecenia.

W realiach sprawy należy wskazać, że zasady dotyczące podlegania ubezpieczeniom społecznym zostały określone w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998r. W art. 6 ust. 1 pkt 4 w/w ustawy wskazano, że obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, zwanymi dalej „zleceniobiorcami”, oraz osobami z nimi współpracującymi, z zastrzeżeniem ust. 4.

Zgodnie z art. 13 pkt 2 cyt. ustawy obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu podlegają osoby fizyczne w następujących okresach: osoby wykonujące pracę nakładczą oraz zleceniobiorcy - od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy.

Natomiast w art. 18 ust. 3 ustawy o sus wskazano, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorców ustala się zgodnie z ust. 1, jeżeli w umowie agencyjnej lub umowie zlecenia albo w innej umowie o świadczenie usług, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, określono odpłatność za jej wykonywanie kwotowo, w kwotowej stawce godzinowej lub akordowej albo prowizyjnie.

W zaskarżonej decyzji organ rentowy stwierdził, że K. K. (1) w okresie od 02 maja 2011r. do 16 maja 2011r. podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym emerytalnemu rentowym i wypadkowemu z tytułu wykonywania umowy o zlecenia u płatnika składek Przedsiębiorstwo (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w D.. Przy czym w uzasadnieniu decyzji organ wskazywał, że umowy zawarte pomiędzy (...) spółką z o.o. w D., a ubezpieczonym należy traktować jako umowy o świadczenie usług, do których mają zastosowanie przepisy dotyczące zlecenia. Natomiast strona skarżąca podnosiła, że pomalowanie hali na (...) (...) ma charakter indywidualnie oznaczonego dzieła i wobec tego zawarte umowy należy uznać za umowy o dzieło. Tym samym kwestia sporna sprowadzała się do ustalenia charakteru prawnego umów łączących (...) spółkę z o.o. w D. i ubezpieczonego K. K. (1), tj. czy były to umowy o świadczenie usług, do których mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego o zleceniu czy też – zgodnie z użytą przez strony nomenklaturą – były to umowy o dzieło, niestanowiące tytułu do podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Zgodnie z art. 734 § 1 k.c. przez umowę zlecenia przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do dokonania określonej czynności prawnej dla dającego zlecenie.

Istota umowy zlecenia wyraża się w tym, że przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do dokonania określonej czynności prawnej dla dającego zlecenie. Należy ona do kategorii umów z zakresu szeroko rozumianego pośrednictwa. Zasadniczymi elementami wyodrębnionymi w definicji tej umowy są: dokonanie czynności prawnej (określonej) oraz działanie dla dającego zlecenie. Stanowi ona konstrukcję umożliwiającą dokonywanie czynności prawnych przy wykorzystaniu zastępstwa. Zastępstwo to polega na dokonywaniu czynności prawnej dla innej osoby (dającego zlecenie), a tym samym może się wyrażać zarówno w działaniu w jego imieniu i z bezpośrednim skutkiem prawnym dla niego, jak i w działaniu w imieniu własnym, ale na rachunek dającego zlecenie.

Zgodnie z art. 627 k.c. przez umowę o dzieło przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia. Elementami przedmiotowo istotnymi umowy o dzieło są: określenie dzieła, do którego wykonania zobowiązany jest przyjmujący zamówienie, a także określenie wynagrodzenia, do

którego zapłaty zobowiązany jest zamawiający, z uwzględnieniem regulacji art. 628 w zw. z art. 627 k.c. Umowa o dzieło jest umową konsensualną, dwustronnie zobowiązującą, wzajemną i odpłatną, a jej zawarcie następuje zgodnie z ogólnymi zasadami dotyczącymi umów. Stosunek prawny umowy o dzieło dochodzi do skutku w wypadku złożenia przez obie strony zgodnych oświadczeń woli. Do skutecznego zawarcia umowy o dzieło nie jest wymagane wydanie przyjmującemu zamówienie jakiegokolwiek rzeczy, na przykład materiałów potrzebnych do wykonania dzieła. Ekwiwalentem świadczenia przyjmującego zamówienie, które polega na wykonaniu dzieła, jest świadczenie zamawiającego polegające na zapłacie wynagrodzenia, z czego wynika odpłatny charakter umowy o dzieło. Umowa o dzieło jest zatem umową o „rezultat usługi”.

Istotą umowy o dzieło jest osiągnięcie określonego, zindywidualizowanego rezultatu w postaci materialnej lub niematerialnej. Umowa o świadczenie usług jest zaś umową starannego działania, zatem jej celem jest wykonywanie określonych czynności, które nie muszą zmierzać do osiągnięcia rezultatu.

W orzecznictwie zgodnie przyjmuje się, że przedmiot umowy o dzieło może być określony w różny sposób i różny może być stopień dokładności tego określenia, pod warunkiem, że nie budzi on wątpliwości, o jakie dzieło chodzi. Nie można bowiem uznać za dzieło czegoś, co nie odróżnia się w żaden sposób od innych występujących na rynku rezultatów pracy - materialnych bądź niematerialnych, gdyż wówczas zatraciłby się indywidualny charakter dzieła. Dzieło nie musi wprawdzie być czymś nowatorskim i niewystępującym jeszcze na rynku, jednak powinno posiadać charakterystyczne, wynikające z umowy cechy, umożliwiające zbadanie, czy dzieło zostało wykonane prawidłowo i zgodnie z indywidualnymi wymaganiami bądź upodobaniami zamawiającego. Stosunek prawny wynikający z umowy o dzieło nie ma charakteru zobowiązania trwałego (ciągłego). Stanowi zobowiązanie do świadczenia jednorazowego i to po obu stronach tego stosunku zobowiązaniowego. Zarówno świadczenie zamawiającego jak i wykonawcy dzieła uznawane są za świadczenia jednorazowe, a jego ramy czasowe wyznacza powierzenie wykonania i wykonanie dzieła. Czas ten jest zatem z zasady warunkowany właściwościami samego dzieła, determinowany przez jego wykonawcę, a nie zamawiającego. Przedmiotem umowy o dzieło jest doprowadzenie do weryfikowalnego i jednorazowego rezultatu, zdefiniowanego przez zamawiającego w momencie zawierania umowy. Dzieło jest wytworem, które w momencie zawierania umowy nie istnieje, jednak jest w nim z góry przewidziany i określony w sposób wskazujący na jego indywidualne cechy. Dlatego też jednym z kryteriów umożliwiających odróżnienie umowy o dzieło od umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług jest możliwość poddania dzieła sprawdzianowi na istnienie wad fizycznych (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3.11.2000 r., IV CKN 152/00). Sprawdzian taki jest niemożliwy do przeprowadzenia, jeśli strony nie określiły w umowie cech i parametrów indywidualizujących dzieło. Taki brak kryteriów określających pożądaną przez zamawiającego wynik (wytwór) umowy prowadzi do wniosku, że przedmiotem zainteresowania zamawiającego jest wykonanie określonych czynności, a nie ich rezultat.

Z jednoznacznego stanowiska strony skarżącej wynikało, że wolą stron umowy było wykonanie określonego dzieła, a nie świadczenie usług, gdyż to nie podejmowane działania, ale ostateczny wynik był istotny dla realizacji umowy i to wynik stanowił podstawę do wypłacenia ubezpieczonemu wynagrodzenia. W tym miejscu zważyć należy, że wynagrodzenie nie było określone wg stawki godzinowej, a każdorazowo kwotowo, co również – w ocenie Sądu wskazuje na charakter umowy.

Wykonanie umowy przez K. K. polegało na pomalowaniu ścian hali na (...) (...) łącznie dwiema warstwami farby. Zakwalifikowanie tej umowy jako umowy o dzieło nie może budzić wątpliwości. Spełnia ona kryteria odróżniające ją od umów zlecenia i umów określonych w art. 750 k.c. Od umowy zlecenia odróżnia ją to, że K. K. (1) nie podjął się dokonania na rzecz dającego zlecenie określonych czynności prawnych, o których stanowi art. 734 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 1998 r., II CKN 764/97, niepublikowany). Sporna umowa nie jest także umową o świadczenie usług nieuregulowaną innymi przepisami (art. 750 k.c.), gdyż jej istotą było zobowiązanie się przyjmującego zamówienie do osiągnięcia weryfikowalnego rezultatu w zamian za zobowiązanie do zapłaty wynagrodzenia. W ocenie Sądu rezultat działań K. K. (1) należy kwalifikować jako dzieło, a jego istnienie jako konstrukcyjny element umowy stron, pozwalający odróżnić ją od innych umów o świadczenie usług. K. K. (1) podjął zobowiązanie uzyskania rezultatu, wykonania oznaczonego dzieła za wynagrodzeniem, a nie zobowiązanie starannego działania; jego starania jako przyjmującego zamówienie miały doprowadzić w przyszłości do umówionego skutku (art.

628 § 1, 629, 632 k.c.). W realiach przedmiotowej sprawy efektem zindywidualizowanym już na etapie zawierania umowy i możliwym do jednoznacznego zweryfikowania po wykonaniu był efekt w postaci pomalowanych ścian hali (...).

Dzieło w doktrynie i judykaturze określane jest jako rezultat pracy fizycznej lub umysłowej, materialny lub ucieleśniony materialnie, posiadający cechy pozwalające uznać go za przedmiot świadczenia przyjmującego zamówienie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2003 r., II CKN 269/01, OSNC 2004 Nr 9, poz. 142 i z dnia 5 marca 2004 r., I CK 329/03, niepubl.). Wykonanie dzieła najczęściej przybiera więc postać wytworzenia rzeczy, lecz może także polegać na dokonaniu zmian w rzeczy już istniejącej, jej naprawieniu, przerobieniu lub uzupełnieniu albo na rozbudowie rzeczy, połączeniu z innymi rzeczami, dodaniu części składowych lub przynależności (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 1976 r., II CR 193/76, OSPiKA 1976 nr 11-12, poz. 194, z dnia 12 lipca 1979 r., II CR 213/79, OSNCP 1980 Nr 3, poz. 51, z dnia 20 maja 1986 r., III CRN 82/86, OSNCP 1987 Nr 8, poz. 125, z dnia 27 maja 1983 r., I CR 134/83, OSPiKA 1984 Nr 4, poz. 84 z głosem A. Szpunara i z dnia 25 listopada 2004 r., V CK 235/04, Biul. SN 2005 nr 4, s. 13).

Sporna umowa przyniosła konkretny rezultat w formie odnowionych pomieszczeń i tylko ten rezultat, a nie czynności do niego prowadzące stanowiły przedmiot umowy stron, zawartej i ukształtowanej w granicach zakreślonych przez prawo, naturę (właściwość) stosunku prawnego oraz zasady współżycia społecznego.

Mając powyższe na uwadze -w ocenie Sądu- pomalowanie ścian hal było przedmiotem umowy o dzieło. I należało uznać, że zamawiający był zainteresowany określonym dziełem tj. określonym rezultatem.

W konsekwencji, Sąd Okręgowy na podstawie cytowanych przepisów prawa materialnego i art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 27 maja 2014 r. i stwierdził, że K. K. (1) nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu wykonania umowy na rzecz płatnika składek (...) spółki z o.o. w D. .